

Praca przeglądowa
Review paper

Piotr Jakubiec

Dystorsja kręgosłupa szyjnego jako przedmiot dowodzenia w postępowaniach sądowych Proving whiplash injury cases in court

Sąd Okręgowy w Lublinie, Polska
District Court in Lublin, Poland

Streszczenie

Dystorsja kręgosłupa szyjnego jest często zgłaszanym przez poszkodowanych w wypadkach drogowych uszkodzeniem ciała. Trudności z udowodnieniem, czy doszło do takiego urazu i jakie są jego następstwa, ujawniają się w procesie likwidacji szkody i w razie odmowy zapłaty odszkodowania bądź zadośćuczynienia przez sprawcę wypadku lub zakład ubezpieczeń powinny zostać wyjaśnione w procesie przed sądem. Celem pracy jest przedstawienie zagadnień prawnych związanych z postępowaniem dowodowym w przypadku następstw urazów kręgosłupa szyjnego w stanie prawnym obowiązującym przed 7 listopada 2019 r. oraz po zmianie przepisów postępowania cywilnego dokonanej ostatnią nowelizacją.

Słowa kluczowe: wypadki drogowe, opiniowanie sądowo- lekarskie, urazy typu *whiplash*.

Abstract

Car accident victims commonly report cervical spine distortion as their injury. Problems with proving this kind of injury, including its effects, come to light in insurance claims adjustment, and if the tortfeasor driver or the insurer refuses to pay compensation or general damages, such problems should be resolved in court. This paper discusses legal issues involved in proving whiplash-associated disorders under the law as it stood before 7 November 2019 and after the rules of civil procedure were amended.

Key words: car accidents, medico-legal expertise, whiplash-type injuries.

Wstęp

Celem pracy jest przedstawienie aktualnych problemów prawnych i społecznych związanych z roszczeniami zgłaszanymi przez osoby, które twierdzą, że doznały uszkodzenia ciała określanego jako *whiplash*, z punktu widzenia sędziego orzekającego w sprawach o naprawienie szkód na osobie. Należy zatem zarysować spotykane w praktyce postawy stron procesu

Introduction

The purpose of this paper is to describe current legal and social issues faced by judges in personal injury lawsuits involving claims from self-described whiplash sufferers. This requires an outline of how the litigants argue their cases in practice and of the procedural rights and limitations in pursuing such claims in a civil court. What needs to be discussed

oraz prawa i ograniczenia procesowe związane z dochodzeniem praw przed sądem cywilnym. Szczegółowego omówienia wymagają trudności dowodowe związane z ustaleniem, czy doszło do wskazanego przez poszkodowanego uszkodzenia ciała, a następnie określeniem, jaki był zakres uszkodzeń i trwałych następstw. Zmiana zasad prowadzenia postępowania dowodowego wprowadzona Ustawą o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw [1] wpłynie na dopuszczalność prowadzenia niektórych dowodów oraz sposób dowodzenia.

Głównym przedmiotem sporu w sprawach cywilnych, w których podstawę faktyczną powództwa stanowi dystorsja kręgosłupa szyjnego, jest ustalenie, czy uraz pozostawił trwałe następstwa i czy w przyszłości mogą pojawić się nowe dolegliwości pozostające z nim w adekwatnym związku przyczynowym. Należy zatem określić, jaki wpływ na wysokość roszczeń ma ustalenie prawdopodobieństwa wystąpienia takich „odległych w czasie” szkód oraz jakie znaczenie prawne ma wyrok ustalający odpowiedzialność sprawcy lub zakładu ubezpieczeń za szkody, które mogą ujawnić się w przyszłości. Warto zwrócić uwagę na prawną możliwość wystąpienia przez poszkodowanego po wielu latach od ujawnienia następstw urazu i uzyskaniu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę z nowym roszczeniem opartym na twierdzeniu, że wystąpiła nowa szkoda na osobie, która nie została naprawiona, gdyż wypłacone zadośćuczynienie jej nie objęło. Przede wszystkim jednak omówienia wymaga postępowanie dowodowe w kontekście:

- konieczności uzyskania wiedzy specjalnej, znaczenia dowodu z opinii biegłego,
- specjalności biegłego z zakresu medycyny, który miałby ocenić rozmiar szkody i krzywdy na osobie,
- ustaleń dowodowych, które powinny poprzedzić dowód z opinii biegłego (dokumentacja medyczna, osobowe źródła dowodowe, rekonstrukcja zdarzenia),
- znaczenia dowodu z zeznań świadków i stron oraz tzw. opinii prywatnych lub sporządzonych w innych postępowaniach dla ustalenia rozmiaru szkody na osobie, wpływu opinii biegłego na ocenę pozostałego materiału dowodowego.

Materiał i metody

Podstawą ustaleń była analiza przebiegu postępowań cywilnych i postępowań likwidacyjnych

in detail are difficulties in the evidentiary process of finding out whether the injury as claimed by the victim did occur and then establishing the extent of that injury and its lasting effects. A note must be made of the Act to Amend the Code of Civil Procedure and Certain Other Acts [1] which changed the law regarding the rules of evidence and will affect the admissibility of certain evidence and how it should be taken.

The main controversy in civil cases alleging a whiplash injury as the cause of action is finding whether the injury has any lasting effects and if it might be considered a cause under the adequate causation theory if any new ailments should occur in the future. One should therefore consider the impact of a finding that a harm which is “removed in time” is likely to occur on the amounts claimed, or the legal significance of a judgment holding the tortfeasor or the insurer liable for any harm or loss that might occur going forward. It is noteworthy that the victim is in a position legally to make a new claim – years after the consequences of their injury became apparent and after they were awarded general damages for it – alleging a new personal injury that needs redress because the earlier award did not cover it. What has to be considered and discussed in the first place, however, is the evidentiary process, including:

- the need to obtain specialist knowledge, and the relevance of expert opinion evidence,
- the specialty of medical expert witnesses to assess the personal injuries and losses concerned,
- the evidentiary findings that need to precede expert opinion evidence (medical records, personal evidence, accident reconstructions),
- the relevance of witness and party testimony, privately commissioned expert opinions and opinions from other cases in determining the extent of personal injuries, and how expert witness opinions influence the assessment of other evidence on the record.

Material and methods

The findings in this paper are based on a review of civil actions and claims adjustment processes in whiplash injury cases. Our legal discussion is based on the Code of Civil Procedure (CCP) [2] and the Civil Code (CC) [3]. It also makes reference to legal

w sprawach o roszczenia z tytułu dystorsji kręgosłupa szyjnego. Analiza opiera się na przepisach Kodeksu postępowania cywilnego (k.p.c.) [2], Kodeksu cywilnego (k.c.) [3], uwzględnia dorobek doktryny z zakresu prawa zobowiązań i prawa postępowania cywilnego oraz orzecznictwo Sądu Najwyższego i sądów powszechnych dotyczące omawianej problematyki.

Wyniki, dyskusja i wnioski

Zagadnienia prawne dotyczące omawianego problemu koncentrują się na trudnościach dowodowych związanych z ustaleniem zakresu następstw urazu określanego jako *whiplash*, a w szczególności wystąpienia trwałego uszczerbku na zdrowiu poszkodowanego. Istnieje silny związek między problematyką prawną omawianego problemu a wiedzą medyczną. Ustalenia sądu najczęściej muszą odnosić się do wiedzy biegłego z zakresu medycyny. Specyfika roszczeń może wskazywać na celowość zasięgnięcia opinii biegłego nie tylko – jak to ma miejsce zazwyczaj w procesach cywilnych – *ad casum*, a więc w celu ustalenia stanu zdrowia konkretnego poszkodowanego, lecz także zdobycia wiedzy o charakterze ogólnym na temat typowych następstw danego uszkodzenia ciała. Skoro bowiem przedmiotem ustaleń sądu i okolicznością istotnie wpływającą na wynik procesu może być prawdopodobieństwo wystąpienia w przyszłości określonych następstw, to odpowiedź na zawarte w postanowieniu dowodowym pytanie musi opierać się na doświadczeniu biegłego, badaniach wielu przypadków oraz – jeżeli istnieją – danych statystycznych. Aby te ustalenia mogły być podstawą wyrokowania, powinny zostać poprzedzone rzetelną oceną *ad casum* pozwalającą na „przypisanie” urazu poszkodowanego do określonej grupy przypadków. Rzetelność opisu zależy nie tylko od kompetencji biegłego, lecz także materiału dowodowego, jaki zostanie mu przedstawiony. Praktyka sądowa pokazuje, że materiał dowodowy dostępny na etapie procesu niekiedy utrudnia lub wręcz uniemożliwia ustalenie, jak poważne były skutki urazu doznanego przez powoda. Problem dotyczy zarówno dokumentacji medycznej, jak i dokumentacji technicznej pozwalającej ustalić przebieg zdarzenia. Ważne jest zatem wskazanie, jakie fakty i dowody mają znaczenie przy ustalaniu następstw urazu oraz które z nich mają charakter prawny, a które charakter medyczny.

authorities writing on obligations and civil procedure and to the case law of both the Supreme Court and ordinary courts regarding the matters under discussion.

Results, discussion and conclusions

The legal issues in the matter at hand revolve around evidentiary obstacles in establishing the extent of whiplash-associated effects, and specifically whether the victim has sustained a permanent medical impairment. There is, therefore, a strong linkage between the legal aspects underlying the problem at stake and medical knowledge. More often than not, the court will need to rely on specialist knowledge of a medical expert witness for its findings. Given the nature of whiplash injury claims, the court might be well served to obtain some general knowledge of the typical consequences involved in a given bodily injury, in addition to consulting an expert witness for a specific case to find about the victim's health, as is customary in civil litigation. Indeed, given that the court might wish to establish the probability of some specific consequences occurring in the future, and because such a finding would be of material relevance to the outcome of the case before it, any answer to what is being asked in the evidentiary ruling must be based on the personal experience of an expert witness, investigations of numerous cases and statistical data, if they are at hand. For any such findings to be relied upon in adjudication, they need to be preceded by a robust assessment *ad casum* so that whatever injury the victim has sustained can be “assigned” to one category or another. Whether or not such concrete assessment is robust will not only depend on how competent the expert is, but also on the evidence he or she is given to look into. Based on judicial practice, evidence available at trial is highly deficient and those deficiencies make it difficult, or even impossible, to ascertain the severity of the plaintiff's injury. This is true of both medical records and technical documentation used to determine what happened. It is important, therefore, to establish what facts and evidence are relevant to ascertaining the effects of injury, and which of those facts and pieces of evidence are legal in nature, and which of them are medical.

Dystorsja kręgosłupa szyjnego – najważniejsze aspekty prawne

Wzrost świadomości prawnej osób poszkodowanych i ich bliskich, łatwy dostęp do pomocy prawnej oferowanej ofiarom wypadków drogowych, a także zmiany mentalne społeczeństwa powodują zwiększenie liczby i wielkości roszczeń zgłaszanych zakładom ubezpieczeń z tytułu szkód na osobie. Ta tendencja dotyczy wszystkich szkód na osobie, a więc także następstw urazu typu *whiplash*. Specyfika takich uszkodzeń oraz zdarzeń, które mogą je wywołać, powoduje jednak warte omówienia problemy prawne. Można je wyodrębnić spośród ogółu zagadnień związanych z uszkodzeniem ciała w wyniku wypadku drogowego – dotyczą one przede wszystkim postępowania dowodowego i ujawniają się już na etapie likwidacji szkody przez zakład ubezpieczeń, a następnie w procesie odszkodowawczym przed sądem. Z prawnego punktu widzenia największą trudność stanowią te przypadki, w których wskazane przez poszkodowanego zdarzenie nie pozostawiło uszkodzeń ciała popartych niekwestionowanymi przez strony sporu dowodami. Jeżeli zatem poszkodowany zgłasza dolegliwości, których źródło nie jest widoczne – nie można go zweryfikować badaniem będącym dowodem „obiektywnym” – pojawiają się trudności dowodowe.

Dystorsja kręgosłupa szyjnego najczęściej jest następstwem zderzenia pojazdów mechanicznych, co zgodnie z art. 436 § 2 k.c. wyłącza odpowiedzialność samoistnego posiadacza pojazdu na zasadzie ryzyka (art. 436 § 1 w zw. z art. 435 § 1 k.c.) i uzasadnia odpowiedzialność na zasadach ogólnych. Rzadsze są przypadki zgłoszenia takiego urazu jako następstwa uderzenia pojazdu w inną przeszkodę, co również może rodzić odpowiedzialność względem pasażerów samochodu – na zasadzie ryzyka. Niezależnie jednak od tego, według jakich zasad odpowiada sprawca lub zakład ubezpieczeń, który udzielił ochrony ubezpieczeniowej posiadaczowi samoistnemu pojazdowi, problem z ustaleniem odpowiedzialności cywilnej za następstwa urazów typu *whiplash* nie dotyczy zasady odpowiedzialności za samo zdarzenie, lecz innych przesłanek odpowiedzialności. Chodzi przede wszystkim o stwierdzenie:

- czy poszkodowany doznał w ogóle uszkodzenia ciała określanego jako *whiplash*,
- jeśli skutki takiego urazu stwierdzono – jaki był ich rozmiar,

Whiplash-type injury – key legal aspects

With a growing legal awareness among victims of car accidents and their families, easy access to legal aid for them, and the changing attitudes of the modern society, insurers face more and more personal injury claims involving ever more money. While this is a general trend, covering also whiplash-induced injuries, the nature of this particular kind of injury, and of the events that can lead to it, give rise to specific legal problems that make it possible to separate it from the totality car accident-related bodily injuries. Primarily, these problems are related to evidence-taking. They first come to light in insurance claims adjustment and become more readily apparent in court when damages are being sought. From a legal perspective, the greatest difficulty is with those cases where the event claimed to be the cause left no bodily injuries that could be borne out by evidence that neither of the litigants questions. Therefore, if the victim complains of an ailment whose underlying source is nowhere to be seen – and cannot be verified by a test that provides “objective” evidence – we encounter evidentiary obstacles.

A whiplash-type neck injury is typically caused by motor vehicle accidents. By Article 436(2) of the Civil Code (“CC”), this means that no strict liability is imposed on the vehicle’s autonomous possessor (Civil Code, Article 436(1) in conjunction with Article 435(1)) and that liability is based on the general rules of law. Albeit rarer, vehicle collisions with other obstacles are also reported for this kind of injury. These cases might also involve strict liability towards vehicle passengers. Whatever the liability standard applied to the tortfeasor or the vehicle insurer in whiplash injury cases, the problem is not with the specific theory relied upon to establish liability for the event itself but with other preconditions (tests) that need to be satisfied for their civil liability to arise. Specifically, they include:

- establishing whether the victim has sustained a whiplash-type injury at all,
- establishing the extent of such injury once it was determined to have occurred,
- establishing whether the injury has lasting effects, and if it has, what they are.

- czy uszkodzenie ciała pozostawiło trwałe następstwa, a jeżeli tak, to jakie.

Przesłankami odpowiedzialności cywilnej na wskazanych ogólnych zasadach są:

- powstanie zdarzenia (czynu niedozwolonego), z którym ustawa wiąże obowiązek naprawienia szkody,
- powstanie szkody,
- adekwatny związek przyczynowy pomiędzy zdarzeniem a ujawnioną szkodą.

Specyfika dowodzenia powstania i następstw urazu typu *whiplash* jest związana z samym zdarzeniem (wypadkiem lub kolizją) jako przesłanką odpowiedzialności odszkodowawczej w aspekcie jego rekonstrukcji i jej przydatności do dokonania ustaleń o charakterze medycznym. Prawne znaczenie ma przede wszystkim wykazanie drugiej i trzeciej z wymienionych przesłanek.

Dowodzenie powstania dystorsji kręgosłupa szyjnego w aktualnym stanie prawnym. Możliwość wykorzystania naukowych kryteriów oceny

Na poszkodowanym spoczywa ciężar udowodnienia wszystkich faktów, z których wywodzi roszczenie (art. 6 k.c.). Zasady przeprowadzenia dowodu zostały jednak uregulowane w wielu innych przepisach, których część znajduje zastosowanie w procesie ustalania, czy poszkodowany doznał następstw urazu szyjnego odcinka kręgosłupa. W przypadkach, w których uraz może nie pozostawić następstw uchwytnych w wynikach badań RTG, CT, MRI i innych niemożliwych do zakwestionowania przez strony stosunku prawnego ani sąd, konieczne jest poszukiwanie innych sposobów dowodzenia, zazwyczaj ocenianych jako mniej „obiektywne”.

Część (zapewne niewielka) następstw urazów możliwych do potwierdzenia za pomocą obiektywnych badań nie nastęcza większych trudności dowodowych niż inne uszkodzenia ciała, jak chodzi o samo powstanie skutków urazu. Trudności dotycząc jednak ustalenia trwałości następstw, o czym jeszcze będzie mowa. Z punktu widzenia opiniowania sądowno-lekarskiego oraz oceny dowodów przez sąd najpoważniejsze uszkodzenia ciała można uznać za łatwiejsze do udowodnienia.

W postępowaniach sądowych przydatne wydaje się więc sformułowanie kryteriów pozwalających określić skutki konkretnego urazu typu *whiplash* jako takie,

For civil liability to arise under those general rules, the following tests must be met:

- there must be an event (a tort) for which redress is provided under law,
- there must be damage (injury),
- there must be adequate causation between the event and the resultant damage (injury).

Proving a whiplash injury and its consequences is specific in that it is concerned with the underlying event (an accident or a collision) as a precondition for liability in damages and involves reconstructing that event and the usefulness of such reconstruction for any medical findings. Legal relevance is associated primarily with the second and third tests.

Proving a whiplash injury under current law. Use of scientifically-supported assessment criteria in fact-finding

The victim has the burden of proving all facts underlying their claim (Article 6 CC). That said, evidence-taking is regulated by numerous other laws, some of which apply in the evidentiary process seeking to establish whether the victim sustained cervical spine injuries. Since the effects of whiplash might not be visible in X-ray, CT, MRI or other tests whose results would not be challenged by the parties involved or the court, it is necessary in such cases to seek other methods of proof. Such other methods are usually seen as less “objective”.

It is worth noting here that, in terms of proving that they did occur, the (most likely small) proportion of whiplash effects that can be confirmed via objective tests poses no more difficulties evidence-wise than other bodily injuries. Such difficulties do crop up, however, as far as establishing how permanent those effects are is concerned, as discussed below. In terms of medico-legal (forensic) examination process and evidence assessment by courts, the most serious bodily injuries can be considered easier to prove.

It would seem useful to define criteria for use in court under which specific whiplash effects would be considered to occur beyond any doubt. While it would require specialist knowledge to find out if any such criteria can be identified, they would be of help from a legal point of view. This involves both the cri-

których powstanie nie budzi wątpliwości. Ustalenie, czy można wskazać takie kryteria, wymaga wiedzy specjalnej, jednak z prawnego punktu widzenia takie narzędzia byłyby użyteczne. Chodzi przy tym o kryteria zarówno dotyczące samego zdarzenia powodującego szkodę, jak i związane z wynikami badań poszkodowanego.

Równie pomocna byłaby możliwość dokonania na podstawie obiektywnych kryteriów selekcji negatywnej zgłoszonych szkód, która polegałaby na stwierdzeniu, że w podanych przez poszkodowanego lub obiektywnie ustalonych okolicznościach nie mogło dojść do uszkodzenia ciała typu *whiplash*. Jeżeli na podstawie ustalonych okoliczności zdarzenia oraz wyników badań poszkodowanego możliwe jest zweryfikowanie następstw prowadzące do stwierdzenia, że w konkretnym przypadku uszkodzenie ciała na pewno powstało lub jego powstanie jest wykluczone, przeprowadzenie wstępnej weryfikacji jest konieczne zarówno w postępowaniu likwidacyjnym, jak i w procesie o naprawienie szkody. Stwierdzenie na podstawie obiektywnych kryteriów, że wskazane przez poszkodowanego zdarzenie nie mogło spowodować szkody na osobie wyklucza istnienie adekwatnego związku przyczynowego jako przesłanki odpowiedzialności. Jeżeli takie kryteria pozwalają na potwierdzenie powstania uszkodzenia ciała, przedmiotem oceny będą pozostałe przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej, jednak sama zasada odpowiedzialności będzie zazwyczaj bezsporna.

Poza trudnościami związanymi z ustaleniem kryteriów weryfikacji następstw skręcenia szyjnego odcinka kręgosłupa istnieją trudności dowodowe związane z uzyskaniem danych potrzebnych przy omawianej weryfikacji. Jeśli chodzi o określenie danych biologicznych przydatnych do oceny następstw, to zarówno zakład ubezpieczeń, jak i sąd w procesie odszkodowawczym dysponuje zazwyczaj dowodami z dokumentów, na każdym etapie postępowania zmierzającego do naprawienia szkody istnieje też możliwość zbadania poszkodowanego. Informacje zawarte w dokumentacji medycznej i utrwalone dane na temat przebiegu zdarzenia można określić jako dowody obiektywne, ale ich jakość bywa różna. Jeżeli jednak dostępne dokumenty zawierają dane wystarczające do dokonania preselekcji, w wyniku której zdarzenie zostanie określone jako przypadek lekki, a więc niepowodujący żadnego uszkodzenia ciała, albo przypadek poważny, tj. taki, który z pewnością doprowadził do następstw urazu typu *whiplash*, każ-

teria applicable to harmful events and those relating to victims' examination results.

It would be equally helpful to rely on objective criteria for a negative claim selection process to establish that no whiplash injury could have occurred under the circumstances concerned, whether determined objectively or described by the victim. If the effects of injury could be verified based on the established circumstances of the harmful event and the victim's test results – and such verification would determine that the bodily injury certainly occurred or could not have occurred in any given case – then a pre-verification of this kind is needed both in the claims adjustment process and in court in damages cases. There will be no adequate causation as a ground for liability where a determination is made based on such objective criteria that the event as described by the victim could not have caused their bodily injury. If the same criteria can confirm that there was bodily injury, what will remain to be assessed are the other preconditions for liability in damages, but the standard of liability itself will usually be incontestable.

Establishing the criteria under which the effects of a whiplash-type injury would be verified is difficult as it is, but there are also notable evidentiary obstacles in obtaining the necessary data for such verification. In terms of useful biological data for such an assessment, both the insurer and the court in a damages case usually have documentary evidence and the victim can also be examined at any stage of their damages claim. While medical documentation and data records for how the event unfolded might be said to be objective evidence, the quality of such information tends to vary. Still, if there are sufficient data in available documentation to pre-select cases and categorise them as mild (ones that caused no bodily injury) or severe (ones that surely caused whiplash injuries), any such conclusion will be of key importance to determining the outcome of a damages claim.

Examining the victim long after the event might be helpful, especially in the most severe cases that could have lasting effects. One should postulate therefore that selective injury verification criteria also include data that are necessary for such verification, including those that indicate whether it is suitable or necessary to examine the victim.

dy z tych wniosków będzie mieć kluczowe znaczenie dla wyniku postępowania o naprawienie szkody.

Badanie poszkodowanego po upływie długiego czasu od zdarzenia może być pomocne zwłaszcza w sprawach dotyczących najcięższych przypadków, które mogły pozostawić trwałe następstwa. Należy zatem postulować, aby elementem kryteriów selektywnej weryfikacji następstw urazu były dane niezbędne do takiej weryfikacji, w tym wskazanie, czy celowe lub konieczne jest przeprowadzenie badania poszkodowanego.

Istotne z prawnego punktu widzenia jest stwierdzenie, czy w każdym procesie odszkodowawczym konieczne jest uzyskanie opinii biegłego, aby ustalić, czy doszło do następstw urazu typu *whiplash*. Należy rozważyć, czy istnieje możliwość posłużenia się wskazanymi kryteriami selektywnej weryfikacji następstw dystorsji kręgosłupa szyjnego zamiast lub oprócz opinii biegłego. Pojawia się też pytanie, czy kryteria powinny być adresowane przede wszystkim do biegłych i instytutów naukowych lub naukowo-badawczych będących swoistymi pomocnikami sądu, czy też można je sformułować w taki sposób, aby sąd – a wcześniej zakład ubezpieczeń – był w stanie bez pomocy eksperta zakwalifikować konkretny przypadek do jednej z kategorii i określić następstwa zdarzenia. Odpowiedź na to pytanie wymaga wiedzy specjalnej i stanowi wyzwanie dla autorów kryteriów. Ich opracowanie i upowszechnienie byłoby jednak istotnym ułatwieniem w postępowaniach dotyczących naprawienia szkody na osobie, szczególnie jeśli za ich pomocą udałoby się rozstrzygnąć część sporów bez opinii biegłych.

Niezależnie od tego, czy ocena konkretnego zdarzenia pod kątem powstania urazu typu *whiplash* i jego następstw jest poparta opinią biegłego, czy też zebrany materiał dowodowy jest wystarczający do dokonania samodzielnych ustaleń przez zakład ubezpieczeń lub sąd, jej podstawą będzie przede wszystkim rekonstrukcja zdarzenia. Wiąże się to z zagadnieniem prawnej dopuszczalności posłużenia się w procesie cywilnym ekspertyzami sporządzonymi przed wszczęciem procesu lub w jego trakcie, ale w innym postępowaniu. Problem dotyczy nie tylko opinii, których przedmiotem jest rekonstrukcja zdarzenia, lecz także opinii medycznych na temat stanu zdrowia poszkodowanego. Dotychczas możliwość posłużenia się takimi opiniami w procesie cywilnym była bardzo ograniczona i budziła dyskusje. Zmiana stanu prawnego wprowadziła istotne ułatwienia w tej materii.

From a legal perspective, it is essential to determine if each damages case needs an expert opinion on whether or not the victim has sustained whiplash injuries. One should consider whether the selective whiplash injury verification criteria could be used instead of or beside expert opinions. A question arises whether such criteria should be meant primarily for expert witnesses and scientific or scientific and research institutes, acting as “court helpers” of a kind, or whether they should be formulated in such a fashion that a court, and an insurer before it, could use them independently, and without expert help, to classify individual cases into one of the categories and determine their consequences on that basis. Answering this question requires specialist knowledge and the problem is a challenge to whoever would be authoring such criteria. Developing and publicising them would be of great help in whiplash injury cases. It would be particularly valuable to judicial practice if such criteria could be used to settle some disputes without relying on expert opinions.

Whether a specific event is assessed for whiplash injury and its effects on the basis of expert opinions or the evidence on the record alone is sufficient for the insurer or the court to make relevant findings on their own, any such findings will be based primarily on event reconstruction. This begs the question whether expert reports that were prepared prior to a civil case, or while it is pending but in another case, are legally admissible and can be used in it. In addition to event reconstruction opinions, this also concerns medical opinions on the victim's health. Under the old law, the issue was controversial and such opinions could only be used in civil cases on a very restricted basis. This became significantly easier after the law was changed.

Rules of evidence after entry into force of 4 July 2019 amendments to Code of Civil Procedure

The Act of 4 July 2019 to Amend the Code of Civil Procedure and Certain Other Acts [1], which entered into force on 7 November 2019, brought a host of new procedural regulations, changing the model of civil litigation and a couple of essential rules of procedure. The amended act features numerous new regulations that will affect how civil cases are conducted and are designed to speed

Postępowanie dowodowe po wejściu w życie zmian Kodeksu postępowania cywilnego

Ustawa o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw [1], która w omawianym zakresie weszła w życie 7 listopada 2019 r., zmieniła model procesu cywilnego, wprowadziła wiele nowych regulacji procesowych oraz kilka zasadniczych zasad rządzących postępowaniem. Ich stosowanie wpłynie na tok postępowań w sprawach cywilnych i ma doprowadzić do przyspieszenia i uproszczenia procesów. Spora część przepisów dotyczy postępowania dowodowego – niektóre z nich mogą mieć wpływ na przebieg postępowań w sprawach, w których przedmiotem powództwa jest naprawienie szkody w postaci dystorsji kręgosłupa szyjnego spowodowanej czynem niedozwolonym.

Przede wszystkim doszło do istotnej zmiany zakresu spraw podlegających rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym. Ustawodawca uznał mianowicie, że powinny być w nim rozpoznawane wszystkie sprawy o świadczenie bez względu na to, kto jest stroną procesu i jaka jest podstawa prawna roszczenia. Zmieniono przepis art. 505¹ § 1 k.p.c., który po nowelizacji stanowi, że w postępowaniu uproszczonym rozpoznaje się sprawy o świadczenie, jeżeli wartość przedmiotu sporu nie przekracza 20 tys. zł, a w sprawach o roszczenia z rękojmi lub gwarancji – jeżeli wartość przedmiotu umowy nie przekracza tej kwoty. Zgodnie z § 2 wśród spraw wymienionych w § 1 nie rozpoznaje się w postępowaniu uproszczonym jedynie spraw:

- 1) należących do właściwości sądów okręgowych,
- 2) małżeńskich i ze stosunków między rodzicami a dziećmi,
- 3) z zakresu prawa pracy rozpoznawanych z udziałem ławników,
- 4) z zakresu ubezpieczeń społecznych, z wyjątkiem spraw wymienionych w art. 477⁸ § 2 pkt 1–4 i spraw o rentę.

Jednym ze skutków zmiany jest więc skierowanie do postępowania uproszczonego spraw odszkodowawczych – także tych, w których podstawą odpowiedzialności jest delikt i to niezależnie od tego, czy pozwanym będzie sprawca szkody, czy też zakład ubezpieczeń, który udziela sprawcy ochrony ubezpieczeniowej wynikającej z ubezpieczenia OC.

up and simplify litigation. Quite a large number of provisions regulate evidence-taking and there are new laws among them that could affect how damages cases are dealt with in tort-based whiplash claims.

The first important thing to note is a change in what cases can be heard under summary procedure. The legislators have decided that summary procedure should be used for all claims for performance, irrespective of the parties involved and the cause of action underlying the claim. The provision of Article 505¹(1) CCP was amended to read that summary procedure is used for any claims for performance if the amount in controversy does not exceed PLN 20,000, and for any warranty or statutory warranty claims where the contract amount does not exceed said sum. Out of these cases, only the following ones will not be dealt with under summary procedure (Article 505¹(2) CCP):

- 1) cases falling within the remit of district courts;
- 2) marital and parent and child cases;
- 3) labour law cases heard in jury trials;
- 4) social security cases, except those specified in Article 477⁸(2)(1)-(4) and periodic allowance cases.

One effect of this change is that summary procedure is now used for damages claims, including tort-based claims, irrespective of whether the defendant is the tortfeasor or the insurer providing the tortfeasor with civil liability insurance.

It follows that, after 7 November 2019, some whiplash injury claims will be heard under summary procedure. This kind of procedure is unique primarily in that it excludes expert opinion evidence (Article 505⁶(2) CCP). The law has kept the old threshold for the amount in controversy at PLN 20,000, which means that not all whiplash damages claims will fall under summary procedure. Until now, victims' claims have often been for less than that amount. However, some claims relying on this specific cause of action will still be heard under separate procedure and without expert opinion evidence.

Given this change, what takes on particular importance is any case-determinative information that a court of law can obtain by itself instead of consulting an expert witness. It seems that the statutory exclusion of expert opinion evidence under Article 505⁶(2) CCP will be a major procedural obstacle in whiplash injury cases, which pose a lot of difficulties in proving the loss. This will be especially true

Wynika z tego, że część spraw dotyczących roszczeń związanych z następstwami urazu typu *whiplash* po 7 listopada 2019 r. będzie rozpoznawana w postępowaniu uproszczonym, którego odrębność polega przede wszystkim na wyłączeniu możliwości przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego (art. 505⁶ § 2 k.p.c.). Ustawa zachowuje dotychczasową granicę wartości przedmiotu sporu na poziomie 20 tys. zł, zatem nie wszystkie sprawy o naprawienie szkody w postaci skutków urazu typu *whiplash* zostaną objęte postępowaniem uproszczonym. Wartość roszczeń zgłaszanych dotąd przez poszkodowanych często nie przekraczała tej kwoty, pewna część spraw o tak określonej podstawie faktycznej będzie jednak rozpoznawana w postępowaniu odrębnym i bez przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego.

Z uwagi na tę zmianę informacje na temat istotnych dla rozstrzygnięcia kwestii, które sąd może uzyskać samodzielnie, zamiast zasięgać dowodu z opinii biegłego, nabierają szczególnego znaczenia. Wydaje się, że ustawowe wyłączenie stosowania przepisów o dowodzie z opinii biegłego wynikające z art. 505⁶ § 2 k.p.c. w sprawach związanych z tak trudnymi do udowodnienia uszkodzeniami, jak następstwa urazu typu *whiplash*, będzie stanowić przeszkodę zwłaszcza w tych sprawach, w których pozwany zakwestionuje zasadę swej odpowiedzialności. Praktyka pokaże, jak sądy odniosą się do zgłaszanych przez strony i zauważonych z urzędu wątpliwości.

W omawianym kontekście bardzo istotna jest zmiana przepisów art. 505⁷ k.p.c., który w nowym brzmieniu stanowi:

Art. 505¹ § 1. Ilekroć ustalenie zasadności lub wysokości świadczenia powinno nastąpić przy zastosowaniu wiadomości specjalnych, od uznania sądu zależy powzięcie samodzielnej oceny opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy albo zasięgnięcie opinii biegłego.

§ 2. Opinie biegłego nie zasięga się, jeżeli jej przewidywany koszt miałby przekroczyć wartość przedmiotu sporu, chyba że uzasadniają to wyjątkowe okoliczności.

§ 3. Złożenie zeznań przez świadka nie stoi na przeszkodzie zasięgnięciu jego opinii jako biegłego, także co do faktów, o których zeznał jako świadek, nawet jeżeli uprzednio sporządził opinię na zlecenie podmiotu innego niż sąd.

of cases in which the defendants deny their liability in principle. The practice will show how the courts will address any concerns, whether expressed by the parties or those they have noted *ex officio*.

In this context, we will note a crucial change to Article 505⁷ CCP which now reads as follows:

Art. 505⁷ § 1. Whenever specialist knowledge should be used to declare whether a performance or its amount is legitimate, it will lie in the discretion of the court whether to make its assessment independently after giving consideration to the totality of the circumstances or consult an expert witness.

§ 2. An expert witness shall not be consulted where the expected costs thereof would exceed the amount in controversy, unless this is warranted by unique circumstances.

§ 3. A witness giving testimony shall not mean he cannot be consulted as an expert, including about the facts he has testified to as a witness, even where he was previously commissioned to prepare an opinion by someone other than the court.

The law therefore leaves it up to the court to decide, based on the totality of the circumstances, what circumstances require specialist knowledge, whether those circumstances are of relevance to determining the grounds for the defendant's liability or the amount of remedy. The court will be able to make such a decision alone, where in cases heard under "ordinary" procedure it would be required to rely on expert opinion evidence from an expert witness or institute referred to in Article 290 CCP. If it turned out that an expert opinion would cost more than what is sought in the claim, it will not be allowed as evidence, except in special circumstances.

Deciding by itself whether claims in whiplash injury cases are legitimate might be a tall order for the court. After all, obtaining a clear and unambiguous opinion from an expert witness or several expert witnesses in cases of this kind was sometimes impossible. Accordingly, for some cases, the court's assessment might entail a risk of error, to a greater or lesser extent. Having said that, access to scientifically-supported injury assessment criteria might indeed come in handy.

The ability to rely on opinions from other cases in a fact-finding process will become particular-

Przepis pozostawia zatem ocenie sądu sposób ustalenia okoliczności wymagających wiedzy specjalnej i to zarówno istotnych dla ustalenia zasady odpowiedzialności pozwanego, jak i wysokości świadczenia. Sąd będzie mógł dokonać samodzielnie oceny, która w sprawach rozpoznawanych w „zwykłym” postępowaniu wymaga zasięgnięcia opinii biegłego lub instytutu, o którym mowa w art. 290 k.p.c. Jeżeli okaże się, że koszt opinii przekracza wartość żądanej pozwem kwoty, dopuszczenie dowodu z opinii biegłego nie będzie – z wyłączeniem sytuacji szczególnych – możliwe.

W sprawach dotyczących skutków urazów typu *whiplash* samodzielna ocena zasadności roszczenia może być dla sądu trudna. Skoro dotychczas uzyskanie jednoznacznego stanowiska biegłego lub kilku biegłych w tego rodzaju sprawach bywało niemożliwe, to samodzielna ocena sądu może się wiązać z większym lub mniejszym ryzykiem błędu, dlatego kryteria oceny następstw urazu mogą okazać się przydatne.

Szczególnie istotna stanie się możliwość posłużenia się przy dokonywaniu ustaleń faktycznych opiniami sporządzonymi w innych postępowaniach. Często na etapie zgłoszenia szkody do dyspozycji stron sporu – a w procesie o odszkodowanie również sądu – pozostaje opinia biegłego lub biegłych sporządzona w postępowaniu karnym. Takich opinii może być wiele, a ich przedmiotem jest rekonstrukcja zdarzenia, ale też nierzadko ocena stanu zdrowia poszkodowanych. Opinie o charakterze medycznym mogą być sporządzone na zlecenie organów procesowych oraz innych instytucji, np. na potrzeby spraw o świadczenia społeczne. Możliwość posłużenia się nimi w procesie odszkodowawczym ma duże znaczenie praktyczne, dlatego należy zwrócić uwagę na nowy przepis art. 278¹ k.p.c., zgodnie z którym sąd może dopuścić dowód z opinii sporządzonej na zlecenie organu władzy publicznej w innym postępowaniu przewidzianym przez ustawę. Oznacza to, że wszelkie opinie spełniające wskazane w ustawie kryteria będą mogły być wykorzystane w procesach cywilnych po wydaniu przez sąd postanowienia dowodowego, bez konieczności ich powtórzenia czy potwierdzenia.

Nowelizacja kodeksu nie obejmuje zasad wykorzystania w procesie cywilnym opinii, które nie zostały sporządzone na zlecenie organu władzy publicznej, w szczególności tzw. opinii prywatnych sporządzonych na zlecenie strony. Taki dokument nadal będzie uznawany za dokument prywatny, któ-

ly important. Often, the parties who report their losses to insurers, and the court in damages cases, have expert witness opinions from criminal cases. There may be a lot of such opinions and they would be concerned with reconstructing what happened and, oftentimes, assessing the victims' health. Medical opinions might be commissioned by judicial or prosecution authorities, but also by other institutions, for example in social security cases. The ability to use those opinions in damages cases is of considerable practical importance. In this context, therefore, a note should be made of the new Article 278¹ CCP allowing the court to admit as evidence opinions commissioned by public authorities in other statutorily-enabled proceedings. Once this article enters into effect, all the opinions which meet the statutory criteria could be used in civil cases after the court makes its ruling on evidence, and they will not need to be re-issued or confirmed.

The amendments to the code leave out the rules on the use in civil litigation of opinions that have not been commissioned by public authorities, including expert opinions privately commissioned by the parties. Such an opinion will still be considered as a private document – that is to say, one that only offers proof that whoever signed it made the statement contained there (Article 245 CCP). There is no legal basis therefore to consider any such document as an expert opinion. This does not mean that parties cannot submit private opinions in court. If a party makes its case in reliance on an opinion obtained elsewhere, the court must take it into consideration as part of that party's argument. Parties may present their private opinions with an application to allow expert opinion evidence or after they have challenged any existing expert opinion in their case. The parties do so to strengthen their argument in respect of any findings that require specialist knowledge. Such a procedural step should not be questioned.

Opinions commissioned by anyone other than a court, including the parties, are governed by the amended Article 505⁷ (3) CCP which provides that a witness giving testimony shall not mean the witness cannot be consulted as an expert, including about the facts he or she has testified to as a witness, even where the witness was previously commissioned to prepare an opinion by someone other

ry zgodnie z art. 245 k.p.c. stanowi jedynie dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła zawarte w nim oświadczenie. Nie ma zatem podstaw prawnych do uznania takiego dokumentu za opinię biegłego, co nie oznacza, że stronie nie wolno przedstawić jej w procesie. Jeżeli strona, prezentując swoje stanowisko procesowe, odwołuje się do uzyskanej poza procesem opinii, sąd powinien ją uwzględnić jako element wyводу strony. Opinia prywatna bywa prezentowana przez strony wraz z wnioskiem o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego lub przy zgłoszeniu zarzutów do już sporządzonej opinii biegłego dla wzmocnienia stanowiska strony w zakresie ustaleń wymagających wiedzy specjalnej. Taka czynność procesowa nie powinna być kwestionowana.

Do opinii sporządzonych na zlecenie podmiotu innego niż sąd, a więc także strony, odnosi się wprowadzony nowelizacją przepis art. 505⁷ § 3 k.p.c., który stanowi, że złożenie zeznań przez świadka nie stoi na przeszkodzie zasięgnięciu jego opinii jako biegłego – także co do faktów, o których zeznał jako świadek, nawet jeżeli uprzednio sporządził opinię na zlecenie podmiotu innego niż sąd. Przepis ten obowiązuje jednak tylko w postępowaniu uproszczonym.

Zastosowanie w sporach o naprawienie szkody wywołanej dystorsją kręgosłupa szyjnego może mieć również art. 228 § 2 k.p.c. Zgodnie z jego nowym brzmieniem nie wymagają dowodu w procesie cywilnym nie tylko – jak przed nowelizacją – fakty powszechnie znane (art. 228 § 1 k.p.c.), lecz także fakty, o których informacja jest powszechnie dostępna oraz fakty znane sądowi z urzędu. Warunkiem dokonania przez sąd ustaleń na ich podstawie jest zwrócenie na nie uwagi stronom.

Przepis ten pozwoli na dokonanie ustaleń w sprawie cywilnej na podstawie informacji dostępnych w internecie, a także publikowanych w innej formie danych naukowych, w tym statystycznych, medycznych i technicznych. Oczywiście nie wszystkie powszechnie dostępne informacje będą zrozumiałe dla sądu i stron procesu, nie można zatem stwierdzić, że omawiany przepis pozwoli sądom cywilnym na pominięcie dowodu z opinii biegłego w zakresie ustaleń o charakterze ogólnym dotyczącym jakiejś grupy przypadków, ale z pewnością może stanowić istotne narzędzie procesowe.

Posłużenie się w procesie cywilnym przepisem art. 228 § 2 k.p.c. po nowelizacji będzie wymagać aktywności sądu lub stron, które wskażą sądowi

than the court. Importantly, the provision only applies under summary procedure.

At this point, it is worth noting yet another change to the rules of evidence resulting from the amendments being discussed. This change too might be applicable in whiplash damages claims and it concerns the new Article 228(2) CCP. The amended law now reads that it is not just notorious facts (Article 228(1) CCP) that require no proof in civil litigation (as was the case before the law was amended) but also any facts the information about which is publicly available, and any facts of which the court has judicial notice. Under the new law, for the court to make its findings based on generally available information, it must bring it to the parties' attention.

This provision will allow findings to be made in a civil case based on information available online or on scientific data published in some other form, including statistical, medical and technical data. Obviously, not all generally available information will be understandable to the court or the litigants. The new law cannot be said therefore to allow civil courts to disregard expert opinion evidence for their general findings – those that cover some group of cases. That said, the law certainly does offer an important procedural device.

Relying on the amended Article 228(2) CCP in civil litigation will require initiative, either from the court or from the parties who will need to identify their source of information to the court. It cannot be ruled out that what the parties invoke as scientific or technical information of importance to the outcome of their case will be presented differently in different publications, opening up a new front in a dispute over such generally available information. This does not mean, however, that the new provision will not be useful for adjudication.

Apparently, any online information will need to be regarded as generally available, but this does not mean it will serve as a basis for any findings. Indeed, the basic rule of evidence in civil proceedings is still that contained in Article 228 CCP, which says that evidence shall be offered in respect of facts which are materially relevant for the resolution of the case. It will be up to the court to decide whether generally available information may be used in a civil case and is materially relevant to its determination. That said, the parties' initiative in this regard will also be important.

źródło informacji. Wskazywana przez strony informacja naukowa lub techniczna może być w różnych publikacjach przedstawiana na różne sposoby, co przeniesie spór na temat informacji powszechnie dostępnej na inne pole, nie oznacza to jednak, że nowy przepis nie będzie pomocny przy orzekaniu.

Wydaje się, że każda informacja dostępna w internecie będzie musiała być uznana za powszechnie dostępną, co nie oznacza, że stanie się podstawą ustaleń. Podstawową zasadę dowodzenia w postępowaniu cywilnym nadal wyraża bowiem przepis art. 228 k.p.c., zgodnie z którym przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie. Ocena, czy informacja może zostać wykorzystana w procesie cywilnym, będzie należeć do sądu, ale aktywność stron w tym zakresie ma duże znaczenie.

Odległe następstwa urazu typu *whiplash*

Naprawienie krzywdy spowodowanej uszkodzeniem ciała następuje przez zapłatę zadośćuczynienia na podstawie art. 445 § 1 w zw. z art. 444 k.c. Zadośćuczynienie ma naprawić szkodę w całości, a więc powinno uwzględniać nie tylko cierpienia poszkodowanego w chwili ustalenia wysokości świadczenia i te, które już przeżył, ale również krzywdy, które wystąpią w przyszłości. Jedną z najistotniejszych przesłanek do przyznania zadośćuczynienia oraz ustalenia jego wysokości jest trwałość następstw. Stwierdzenie, że uszkodzenie ma charakter trwały, wpływa na zwiększenie wysokości należnego zadośćuczynienia. Niezbędne do ustalenia prawa do zadośćuczynienia jest zawsze ustalenie, czy poszkodowany będzie odczuwał w przyszłości dolegliwości, jak intensywne będą i jak długo będą trwały.

Zdarza się jednak, że osoby, które twierdzą, że doznały następstw urazu typu *whiplash*, u których w chwili badania nie występują żadne dolegliwości albo ich cierpienia są niewielkie, domagają się wysokiego zadośćuczynienia za doznaną krzywdę ze względu na następstwa urazu, które ujawnią się w przyszłości. Co do zasady ustalenie, że w przyszłości cierpienia poszkodowanego zwiększą się lub powstaną nowe dolegliwości, powinno wpłynąć znacząco na zwiększenie zadośćuczynienia. Pojawia się jednak pytanie, czy dystorsja kręgosłupa w odcinku szyjnym może powodować takie odległe skutki, a jeżeli tak, to czy mogą one dotyczyć każdego

Distant effects of whiplash injuries

The harm involved in a bodily injury is redressed by general damages pursuant to Article 445(1) CC in conjunction with Article 444 CC. The redress is intended to compensate for the harm fully and as such should not only account for the victim's suffering on the day their compensation is quantified and for their past suffering, but also for any harm that could occur in the future. How permanent or lasting the effects of injury are is among the most important grounds in awarding general damages and in quantifying their amount. If a bodily injury is held to be of a lasting character, the victim's award will be considerably increased. In deciding on an award of general damages for the harm suffered, it is always necessary to establish whether the victim will be suffering from any ailments in the future, how intense this suffering will be, and how long it will last.

It happens, however, that some self-declared victims of whiplash who do not present any problems when examined or whose suffering is negligible seek high general damages for their harm in view of the effects it will produce in the future. Generally, if it is determined that the victim's suffering will be greater in the future and that new ailments will occur, this should contribute to a considerably higher award. This begs the question, however, whether a whiplash-type injury can produce such distant effects, and if so, whether those effects will be present in every case, including the mild ones. If the victim claims that their injury can or will surely accelerate degenerative changes to the spine, finding out whether the claim has any legitimacy will apparently be very difficult, given that such changes also affect those who have not been in any road accidents. From that point of view, a selective case verification process would be much needed. Findings of this kind require specialist knowledge and there are different ways in which the court might get hold of such information, as discussed above.

If a whiplash injury can produce distant negative effects and the court did not consider the victim's future suffering in its award of general damages, the victim could conceivably make a new claim years after what they allege was the harmful event took place. Generally, in addition to seeking redress, the victim in a civil case could also request a declaration under Article 189 CCP that the tortfeasor will

przypadku – również lekkiego. Jeżeli poszkodowany twierdzi, że doznany uraz może przyspieszyć lub na pewno przyspieszy zmiany zwyrodnieniowe kręgosłupa – które dotyczą również osób nieposzkodowanych w wypadkach drogowych – jednoznaczne ustalenie słuszności zarzutu może być bardzo trudne. Z tego punktu widzenia selektywna weryfikacja przypadków byłaby bardzo potrzebna. Takie ustalenia wymagają bowiem specjalistycznej wiedzy, a sposoby uzyskania przez sąd informacji mogą być różne, o czym była mowa.

Jeżeli możliwe jest wystąpienie negatywnych następstw urazu typu *whiplash*, zaś sąd, przyznając poszkodowanemu zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, nie uwzględnił przyszłych cierpień, nie można wykluczyć zgłoszenia przez poszkodowanego nowej szkody po wielu latach od zdarzenia, które miałyby ją spowodować. Oprócz naprawienia szkody poszkodowany co do zasady może żądać w procesie także ustalenia na podstawie art. 189 k.p.c., że pozwany będzie ponosił odpowiedzialność za ewentualne następstwa uszkodzenia ciała które ujawnią się w przyszłości. Przepis art. 442¹ k.c. ogranicza możliwość skutecznego zgłoszenia przez dłużnika zarzutu przedawnienia, zatem ocena trwałych następstw urazu powinna uwzględniać możliwość lub prawdopodobieństwo wystąpienia odległych następstw.

Wnioski

Dowodzenie, czy poszkodowany doznał uszczerbku na zdrowiu w następstwie dystorsji szyjnego odcinka kręgosłupa, nie musi w każdym przypadku następować na podstawie dowodu z opinii biegłego.

Dla ustalenia, czy poszkodowany doznał urazu, czy i jakie są trwałe następstwa uszkodzenia ciała, duże znaczenie ma treść dokumentacji medycznej sporządzonej bezpośrednio po zdarzeniu oraz w trakcie leczenia.

Ostatnia nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego będzie mieć wpływ na przebieg postępowania dowodowego w procesach o naprawienie szkody będącej następstwem dystorsji szyjnego odcinka kręgosłupa.

Ustalenie, czy stwierdzony u poszkodowanego uszczerbek na zdrowiu ma charakter trwały oraz czy mogą wystąpić dalsze powikłania, ma wpływ na wy-

also be liable for any future effects of bodily injury. Since Article 442¹ CC limits the ability of the debtor to raise an effective defence under statute of limitations, in assessing an injury in terms of its lasting effects an account should also be taken of the likelihood or probability that the injury might produce distant effects.

Conclusions

Expert opinion evidence is not needed in every case in proving whether the victim sustained any medical (health) impairment from a whiplash-type injury.

Medical records prepared right after the accident and during treatment will be of great importance in determining whether the victim sustained an injury, whether there are any lasting effects of that injury, and what those effects are.

The latest amendments to the Code of Civil Procedure will affect the evidentiary process in whiplash injury compensation claims.

A finding whether the victim's health impairment is of a lasting nature and whether any further complications might ensue in the future will have an impact on the amount claimed as compensation and, as such, on the outcome of the damages case.

The question whether a whiplash-type injury might lead to any new ailments in the future that were not present immediately after the injury needs to be clarified based on medical knowledge.

The author declares no conflict of interest.

sokość należnych roszczeń, a zatem także na wynik procesu o naprawienie szkody na osobie.

Zagadnienie, czy dystorsja szyjnego odcinka kręgosłupa może powodować w przyszłości nowe, niewystępujące bezpośrednio po urazie dolegliwości, wymaga wyjaśnienia na podstawie wiedzy medycznej.

Autor deklaruje brak konfliktu interesów.

Piśmiennictwo

References

1. Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r. poz. 1469).
2. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1460).
3. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1145).

Adres do korespondencji

Piotr Jakubiec
Sąd Okręgowy w Lublinie
ul. Krakowskie Przedmieście 43
20-076 Lublin, Polska
e-mail: pjakub@op.pl

Nadesłano: 7.01.2020

Zaakceptowano: 10.02.2020

Address for correspondence

Piotr Jakubiec
District Court in Lublin
43 Krakowskie Przedmieście St.
20-076 Lublin, Poland
e-mail: pjakub@op.pl

Submitted: 7.01.2020

Accepted: 10.02.2020

Opracowanie na podstawie referatu wprowadzającego do panelu dyskusyjnego na temat problemów opiniowania sądowo-lekarskiego w przypadkach dystorsji kręgosłupa szyjnego (urazy typu *whiplash*) wygłoszonego 19 września 2019 r. podczas XVIII Zjazdu Polskiego Towarzystwa Medycyny Sądowej i Kryminologii w Lublinie.

Based on the introductory lecture to the discussion panel on problems associated with the preparation of medico-legal expert opinions in cases of distortion of the cervical spine (whiplash injuries) during the 18th Congress of the Polish Society of Forensic Medicine and Criminology held in Lublin on 19 September 2019.

